

"La política corre

Després de firmar l'acta d'intervenció de Banesto, Mario Conde va dir a Luis Angel Rojo, el governador del Banc d'Espanya, que això tindria unes "conseqüències tremendes". En quina mesura tot el que passa a Espanya és una "conseqüència tremenda" de la intervenció de Banesto?

—Sabem que aquesta conversa es va produir mentre Rojo acompanyava Conde a l'ascensor. No sabem si això era una advertència, si era una amenaça o si era simplement una expressió de circumstàncies, tenint en compte que la intervenció d'un banc important en el sistema financer espanyol tenia, en efecte, conseqüències importants. Si el que passa aquests dies hi té relació o no, s'haurà d'investigar. González es va donar un termini de deu o quinze dies. No està vençut. I haurà de tornar a comparèixer la setmana pròxima. Potser tindrà possibilitats d'informar sobre això.

La pregunta està ben formulada, però hi ha dos plans diferents. Les escoltes constitueixen un tema molt important, en la mesura que representen una restricció general de l'estat democràtic. El CESID [Centro Superior de Informació de la Defensa] s'ha convertit en un mecanisme d'obtenció d'informació oberta, d'informació no específica, sinó amb una actitud permanent de buscar informació espionant persones que no tenien cap activitat pendent amb la justícia. És cert que fenòmens com aquest han ocorregut en altres països. És possible que el Watergate no haguera existit si la premsa americana haguera denunciat aquestes pràctiques de l'administració de Nixon durant el primer mandat presidencial, perquè era un secret de domini públic als EUA que ciutadans i funcionaris del govern eren escoltats de manera quasi indiscriminada. En realitat, el Watergate va ser conseqüència de la docilitat de la premsa durant els primers moments. Pel que fa a Espanya, la publicació d'*El Mundo* d'aquestes històries constitueix una informació valuosa per al conjunt dels ciutadans. Aquest és el primer punt.

El segon punt és si pot haver-hi una trama, com diu el president del govern. *Trama*, i no conspiració ni confabulació. Exactament va dir en el grup parlamentari que, a banda de les gravacions, la substracció i la difusió de les cintes, hi havia una trama. Si a Espanya hem entrat en un sistema pel qual els conflictes polítics s'ajusten a tirs, utilitzant una expressió metafòrica, sobre la base de la difusió d'informació *sensi-*

Ernesto Ekaizer (Buenos Aires, 1949), periodista i escriptor. Amb una brillant trajectòria d'investigador econòmic forjada en 'Cambio 16', 'La Vanguardia', 'Cinco Días' o 'El País', ha escrit alguns llibres imprescindibles per a la comprensió del moment polític. Un d'ells és 'Banqueros de rapiña', una crònica secreta de Mario Conde amb traç de màxima autoritat en la matèria. En l'entrevista analitza les claus de la presumpta trama.

ble, és a dir confidencial, als periòdics... Si hem entrat en aquesta etapa, és important saber-ho, perquè el fet transcendeix el Govern de Felipe González. I pot convertir-se, si existira aquesta trama, en un mecanisme permanent d'ajust de comptes entre els polítics d'Espanya, amb la qual cosa entrariem en una actitud molt pareguda a la d'Itàlia. I aquest és l'interès. L'existència d'elements d'una trama com la que ha mencionat Felipe González té interès perquè transcendeix el govern socialista. Si bé el govern socialista pot utilitzar-la per a exculpar-se, l'interès d'algunes persones, entre les quals m'hi compte, no és el d'exculpar o no el Govern, sinó conèixer la naturalesa de les relacions polítiques que han entrat a viure en aquest país. Si la trama existeix, la sofrirà el senyor Aznar i després d'Aznar qui puga seguir-lo, i s'establirà un mecanisme d'ajust de comptes en el sistema polític espanyol fins ara desconegut.

—Podria afectar el sistema?

—Afecta el sistema perquè canvia les modalitats. Fins ara els conflictes polítics no es reglaven amb cotxes bomba als periòdics, sinó sobre la base de la crítica, l'atac, el desgast... Era el to político-esportiu normal. Però fa anys que en alguns escàndols financers d'Espanya han entrat factors nous: serveis de seguretat privats, públics, agents i també ex-agents del CESID, editors de periòdic que contracten els serveis d'agents del CESID en el joc de defensar-se i contraatacar rivals en el mercat... l'escàndol Ibercorp... Per tant, açò va consolidant-se des de fa anys. El cas de les escoltes pot ajudar a aclarir fins a quin punt existeix una trama més o menys consolidada i constitueix un mecanisme d'ajust de comptes de la classe política.

—En aquesta trama podria participar Mario Conde, com han dit alguns diputats socialistes?

—S'ha d'analitzar bé el que va passar en la reunió del grup parlamentari socialista del dimarts 20 de juny. Segons la meua informació González no va mencionar la paraula *conspiració* ni conxorxa, ni tan sols Mario Conde. Hi ha alguns diputats, com Luis Yáñez o Paco Fuentes, que és el braç dret de Rodríguez Ibarra a Extremadura, o el cas de Solé Tura, que són els que mencionen el tema de Mario Conde. Al meu judici, d'una manera un poc frívola. No saben ben bé de què parlen. Parlen del que llegeixen als diaris i dels rumors que senten, però no en tenen cap consciència. De la manera que en parla Yáñez, fent una menció a la famosa figura de Juan March, del comentari d'aquella ocasió: "o eliminem el banquer o el banquer elimina la República", pot quedar molt bé li-

per la claveguera"

RICARD CUGAT

teràriament, però dit en una reunió del grup socialista pot tenir conseqüències polítiques, si no es formula com una acusació o una demanda. Però ja sabem que Yáñez és molt frívol, que no té informació pròpia i no sap ben bé de què parla. Fa un magre favor a l'aclariment d'aquesta trama. El cas de Fuentes és molt paregut. Fuentes és el braç dret de Rodríguez Ibarra, que és una persona que va freqüentar bastant Conde. És una de les poques persones del PSOE que el dia que el jutge García-Castellón va decretar la presó per a Conde, el 23 de desembre del 94, va alçar la veu per a defensar-lo i criticar el jutge. Fuentes critica el Govern en la reunió del grup socialista per no haver previst quan va intervenir Banesto que això comportaria un contraatac i que calia haver-se preparat. Això no té cap sentit, perquè és el Banc d'Espanya qui pren la decisió de proposar al govern la intervenció per considerar que hi ha un greu problema en el sistema financer, i el Govern es va limitar simplement a donar-li suport. I després, Solé Tura diu que ja n'hi ha prou i que és hora que el Govern identifiqui els seus enemics, i ací menciona Mario Conde. Per tant, aquests tres testimonis resten credibilitat a la investigació.

És molt difícil saber si Mario Conde és al darrere o no. Fins i tot en el cas que hi siga, serà molt difícil provar-ho. Ell fa un gran esforç per fer creure que pot ser-hi darrere. No mou un dit per desmentir-ho. Durant dues setmanes es parla de la possibilitat que Conde estiga en la trama. De les seues relacions amb Juan Perote. I també perquè ell ha fet ostentació en reunions privades de posseir cintes. Ha creat una sensació que ell és al darrere i aquest afany de protagonisme només pot tenir dues explicacions. O que és cert o que presentant-se com una persona que és al darrere i com que no es pot demostrar, podria explotar el victimisme. Podria dir una volta més que el govern i les institucions diuen que ell és un conspirador contra l'estat i no és cert perquè no es pot provar. Això el desenganxaria del terreny penal, on sí que es van demostrant coses. En la instrucció del sumari han aparegut moltíssimes operacions molt mal fetes per Conde que impliquen delictes d'apropiació indeguda i estafa. En aquest terreny, susceptible de demostrar que ell ha estat i s'ha apropiat indegudament de fons —al voltant de 7.000 milions de pessetes—, Conde ni tan sols reconeix el jutge. En canvi té un gran afany de protagonisme en el terreny polític. El seu joc habitualment és embolicar en el terreny polític, com s'ha demostrat al llarg de sis o set anys. Té un gran afany per ser-ne protagonista

perquè creu que en aquest terreny ell està fort.

—Podria estar jugant un envit?

—Sempre ha jugat d'envit. En aquests anys se li han atribuït moltes coses que no ha fet, i ell ha deixat que es creguen perquè pensa que això el fa més poderós del que en realitat és.

—La seua afeció als sistemes de seguretat...

—Hi ha una base, és clar. És la que em permet pensar que la investigació que desenvolupa el govern tinga algun interès. El gran encontre pugilístic entre Conde i Serra de l'any 1993 no té a veure amb els mitjans de comunicació, com s'ha cregut, sinó amb la claveguera. I això tenia lloc en els anys 88 i 89, quan Conde muntava el seu propi sistema de seguretat, les seues pròpies empreses amb suport israelià. Serra, que era ministre de Defensa, ho va detectar i el va cridar a capítol. Li va dir: o deixes estar això o estem obligats a prendre mesures. Conde ho va negar tot en aquell moment. Supose que en relació amb aquest punt hi deu haver hagut molta més informació.

—Com era aquest sistema de seguretat?

—Conde comença assessorat per Jacques Hachuel, que és un financer amb qui fa negocis molt amplis en Banesto i que ara van a plets perquè diu que Conde no compleix part del contracte. Les relacions comencen el 1988 amb l'assessorament d'una empresa que s'anomenava H. Seguridad. L'empresa està formada per personal israelià, aparentment ex-agents del Mosad, i comença a treballar per a Conde en la seua defensa i seguretat personal. I alhora comencen a desenvolupar activitats d'espionatge que permeten a Conde disposar d'un report quasi diari d'informacions que li pogueren ser útils. H. Seguridad donava alhora cobertura a una societat constituïda ací i en altres parts del món que s'anomenava ICTS (International Consultants on Targeted Security), que no tenia llicència per a operar a Espanya. I tot això va desenvolupant-se, buscant informació per una banda i servint com a defensa de Conde per un altra. Fins i tot van entrenant gent i es van creant noves empreses en Banesto per a donar cobertura a aquestes activitats. Conde té una gran habilitat en aquest terreny. En compte d'acudir a empreses locals per a comprar informació o serveis, apel·la a un grup israelià, que està fora del mercat. Les empreses locals, la mateixa informació que vénen a un li la vénen a un altre, i en canvi els israelians estan fora del cercle. Són uns serveis molt privats els que utilitza Conde.

—Abans de Conde, el món empresarial espanyol no utilitzava aquests serveis?

—Sempre hi ha hagut un mercat d'informació comercial, i sempre s'han contractat detectius, el que passa és que no tenia la magnitud que ha tingut amb Javier de la Rosa i Conde. El mateix De la Rosa ha reconegut en un programa de Luis del Olmo que va encarregar el 1988 un informe sobre Conde, on venien, entre altres co-

RICARD CUGAT

—Sense abandonar el terreny de la hipòtesi, de quants diners podria disposar Mario Conde per a desestabilitzar? —Conde és una persona molt rica, que ha buscat sistemes per a traure els seus fons d'Espanya i dipositar-los en paradisos fiscals. L'acusen de nivells d'estafa d'uns 7.000 milions de pessetes. Això, en només cinc operacions. Si pensem que durant la seua gestió en Banesto ha fet un patrimoni amb negocis, podríem parlar de quantitats que excedirien diverses desenes de milers de milions.

ses, alguns aspectes sobre el seu estil de vida privada —se suposava que hi havia unes relacions amoroses—, i amb això De la Rosa, en l'època en què estaven malament el va atacar. Però no es desenvolupa d'una manera tan vertiginosa i amb tant volum fins que el CESID i uns altres serveis d'informació de la policia comencen a participar en aquest mercat i creen una oferta que alhora desenvolupa una demanda d'aquest tipus de matèria. Com a més, la dels anys 86-91, és una etapa de grans beneficis econòmics i això ho paguen les empreses i no els individus, els empresaris es donen el luxe de fer-ho. És un mercat que té molts clients, fins personatges que no són coneguts, però que s'hi proveeixen, i també el polítics comencen a accedir-hi. Hi ha molts polítics que han comprat informes abans de venir al Congrés dels Diputats a exposar determinats temes. És un mercat que actua a la llum del dia.

—De la Rosa disposava d'un servei tan sofisticat com el de Conde?

—Ha invertit molt en aquests temes. En cortees, punxades telefòniques... De la mateixa manera que Conde tenia un informe de Hachuel diari en aquells anys, De la Rosa ha dit moltes voltes que no se n'anava al llit sense parlar amb Joan Piqué Vidal, el seu advocat, que comptava amb informes que li subministrava l'empresa de seguretat de Francisco Alvarez, ara en llibertat sota fiança, que havia estat comissari de la Brigada Antiatac de Barcelona i que més tard quedaria implicat en la trama del GAL.

—Ara s'han unit Conde i De la Rosa.

—Han tingut etapes molt contradictòries: enfrontats unes voltes; treballant junts unes altres. Ara tornen a estar junts. No s'ha d'oblidar, per exemple, que uns dies abans de la intervenció de Banesto, a mitjan desembre del 93, Banesto concedeix a Grand Tibidabo un préstec important, d'uns 420 milions de pessetes, que està impagat. Durant l'estada en la presó, la família Conde ha tingut comunicació directa amb l'esposa de De la Rosa.

—En el supòsit que els dos actuen units contra el Govern, ho farien d'una forma planificada o des del caos del despit?

—Partim de la base que açò és una hipòtesi, i no es pot demostrar. El senyor De la Rosa ha fet el 27 de juny unes declaracions a la cadena SER, on deia que ell no estava en la conspiració, però que si l'obligaven estava disposat a participar-hi. De la Rosa és un bufó. A diferència de Conde, té una part diguem-ne tragicòmica. Estem en el terreny de la hipòtesi. Les relacions entre Conde i Perote existeixen. Perote em va dir en una entrevista dos dies abans de ser detingut que coneix des de fa 21 anys Fernando Garro, que era una de les persones de l'equip de Conde que s'ocupava precisament dels treballs bruts, dels temes de seguretat i d'assumptes d'escoltes. Aquest és un element interessant.

—Conde va ajudar amb crèdits el llançament del diari El Mundo...

—Ell va donar una sèrie de crèdits que després va capitalitzar. Representaven 465 milions de pessetes (disposat per 533), que havien vençut el 23 de desembre del 93. Com a garantia estaven pignorat 2,9 milions d'accions d'Unidad Editorial, l'editora del diari. Aquestes accions representaven el 4,5% del capital de la citada editora. En compte d'estar a nom de Banesto, ho va fer a través d'una societat instrumental, Publicaciones y Proyectos, SA, que era propietat de Consultores Asociados, Técnicos en Promoción y Comunicación. Però ja no és accionista, perquè Banesto, després de la intervenció del banc va decidir finançar al grup d'editors del diari aquest 4,5%.

—Li podrien estar tornant el favor, ventilant segons quines informacions?

—En el cas que això siga una operació, supose que ho han fet de manera que no es puga veure la relació entre Conde i El Mundo.

—Què va significar l'aventura periodística de Conde en el mercat espanyol?

—Conde va fer una aguda i agressiva penetració en els mitjans de comunicació, on la cosa important és que ell, a banda de buscar poder, va contribuir a manipular bona part de la informació que circulava a Espanya. N'hi ha prou amb mirar què va passar amb Banesto. Va manipular i va contribuir a crear un cordó sanitari al voltant de Banesto per a poder tirar endavant el projecte de fer una aliança amb J. P. Morgan i alhora poder vendre'l al Govern i al Banc d'Espanya com una garantia de la bona salut de Banesto. Finalment s'ha vist que ni la manipulació dels mitjans de comunicació serveix per a ocultar una situació de pràctica bancarrota com la que tenia Banesto. Conde aspirava a crear un cordó de seguretat que el fera fort enfront de les entitats reguladores. També és cert que Conde va exercir una gran influència en els periodistes a nivell personal. Aquest és un tema que cal considerar molt. Moltes voltes no es tracta només de manipular la informació o de comprar un mitjà, sinó de mantenir una relació de confiança amb els homes de premsa. Això conde ho va cultivar molt, fent una gran amistat amb periodistes, amb directors de periòdics.

—A vostè mateix el va intentar seduir, no?

—Bé, Conde no va deixar pedra sobre pared. En l'any 88 em va oferir treballar en una publicació en la qual tenia invertida una quantitat de diners a títol personal: *El Independiente*. Era normal. Ho va fer amb molta gent.

—Tenia aspiracions polítiques o només pretenia influir?

—Crec que no sabia bé on anava. Conde és una versió moderna del personatge de Baroja, d'Aviraneta, el gran conspirador. És un personatge que no sap on va, que domina molt bé les relacions personals i l'embolic. Ell no sap de

RICARD CUGAT

—De quina manera afecta l'imperi de la claveguera la monarquia?

—Hi ha el perill cert que una part del material acumulat que té a veure amb el rei siga compromès.

En aquest moment crec que s'utilitza com a material de xantatge a través de missatges a la Zarzuela. Però no tenen futur: el rei no pot fer i desfer.

—Les fotos del rei nu poden formar part del material?

—Només sabem que De la Rosa va informar la Zarzuela fa dos anys que ell havia pagat 60 milions per evitar que es publicaren. En realitat era una arma de doble fulla.

banca, ni li interessa saber-ne. Creu que amb una sèrie de relacions polítiques i personals, i amb mitjans de comunicació, els aspectes tècnics de la banca no tenen cap importància. Ell cultiva les relacions de poder. Es a dir, l'amistat amb el rei, que l'aconsegueix. La seua entrada en la Zarzuela és un fet evident. No es pot negar. El rei li atorga, després d'una etapa de reticències, un gran afecte. El té en compte. Es crea una relació molt intensa. Aquest és el terreny que cultiva Conde. Probablement sí que volia saltar a la política, però no sota les fórmules tradicionals, creant un partit polític, sinó que volia arribar a la política per la via del poder. Volia arribar al govern. Transformar-se en una espècie de ministre de luxe en el terreny econòmic. El que Conde volia de la política era l'ús del poder. Posar-hi gent amiga com a ministres. Paulina Beato, Juan Belloso. És una forma de poder a la italiana.

—Va exercir alguna influència en el govern?

—No. Cap de les seues recomanacions no es va arribar mai a concretar.

—El PSOE se'l mirava amb reticència?

—No tots els sectors. Tenia unes relacions cordials amb un sector. També va cultivar les relacions amb el president del govern, però mai no va poder aconseguir aquest nivell d'influència. I l'última via per la qual ho va intentar va ser la del rei, que és una via que no funciona en aquest país. I amb gent que parle amb Felipe González. Ell no s'atreveix a dir a González que pose Paulina Beato de ministra. I la gent que té accés a González tampoc no accepta això. És a dir, és un bluff. Ell pot muntar el doctorat honoris causa, que ell compra perquè té diners per a comprar coses. I fa un muntatge amb el rector de la Complutense, amb Gustavo Villapalos, convenç la Zarzuela i el rei que ho ha de presidir... Però això, que està molt bé per a la televisió, no serveix per a res més.

—Mario Conde crea un univers o li ve donat?

—Ell té una relació amb els mitjans de comunicació que li permet que difonguen una imatge seua amb la qual ell s'identifica. És un mecanisme curiós. Ell crea una imatge incipient, els mitjans la compren i l'eleva a la seua expressió última. I ell s'identifica amb ella. Hi ha molts aspectes d'impostura en la seua activitat.

—Què passava en aquell moment a Espanya perquè prosperaren aquests banquers de rapinya, com vostè els defineix?

—Els he definit així perquè els mètodes que han utilitzat d'apropiació dels diners no són innovadors, ni d'enginyeria financera ni molt menys. Estan emparentats amb l'estafa clàssica. Més o menys difícils de provar, però són mecanismes de rapinya. Mentre les institucions que ells governen es van afonant, ells van enriquint-se. I s'afonen perquè cap d'aquests personatges han atès la naturalesa dels negocis que dirigien. Ni el senyor De la Rosa en Garriga Nogués, on

era vice-president executiu del banc, o en KIO-Torras, ni Mario Conde en Banesto, on era president executiu. Les institucions van quebrant com a resultat d'una gestió aventurera, no bancària, no ortodoxa, però els personatges van fent una sèrie d'operacions amb diners que són desviats, empreses vinculades a si mateixos amb fiduciaris que van apropiant-se de quantitats importants... Són mètodes d'apropiació molt primitius, de rapinya. Què passava a Espanya perquè això prosperara? Primer punt: no hi ha una tradició de persecució d'aquests delictes econòmics. Punt segon: en l'època de la crisi bancària, quan es volen perseguir aquests delictes, el Banc d'Espanya es troba amb dificultats tremendes. Dificultats que fan que els mateixos membres del Consell del Fons de Garantia de Dipòsits, que substitueixen administradors, siguin perseguits per la justícia en compte de perseguir els autèntics culpables. Punt tercer: és una etapa en la qual el Govern socialista i la Generalitat de Catalunya es presten a un coqueteig amb aquests personatges. Aquests personatges comencen a imbricar-se amb funcionaris del govern, a crear la sensació que tenen el suport del poder i, per tant, que són inviolables. El punt tercer és molt important. Creen una sensació d'impunitat. Quart punt: els mitjans de comunicació comencen a representar un paper actiu. En compte de perseguir bàsicament aquests personatges, es dediquen a destapar escàndols que aquests personatges, amb el material que han acumulat, es permeten el luxe de contribuir a destapar.

—Vostè s'ha sentit amenaçat, espiat?

—No, perquè crec que l'activitat periodística no la pots fer sentint-te amenaçat. Jo vaig ser director del diari *Cinco Días* i vaig tenir moltes pressions per part de Conde. Sobre el periòdic, sobre els redactors. Vaig tenir campanyes de mentides que el senyor Conde i els seus amics van difondre, però ja comptes amb això. Està pràcticament en el sou. Difonen campanyes dient que ets homosexual. Bé, els teus amics saben que no ho ets, i si ho ets tampoc no té cap importància. Què hi farem. De segur que t'escolten els telèfons. La llista de periodistes als quals els han punxat els telèfons és amplíssima. Però jo no he demanat un escombratge del meu telèfon en la meua vida. Bona part de l'activitat que puc canalitzar a través del telèfon és la que realitza en el periòdic. Per tant, per mi no té importància. Ara: el tema de les escoltes és important perquè és una restricció de les llibertats democràtiques, sobretot quan les fa el CESID. Però no solament el CESID: ha actuat la policia, els serveis privats dels senyors Conde i també De la Rosa, que no són al centre de l'escena en aquest moment a pesar d'haver desplegat una activitat espectacular. Fins i tot Ruiz Mateos, que ha realitzat una activitat d'aquesta mena, de punxatge telefònic.

RICARD CUGAT

—Narcís Serra fa d'aglomerant en la nova unió Conde-De la Rosa?

—Sens dubte Serra actua com un aglutinant. És un objectiu dels dos. Serra és enemic perquè sap com operen. En aquest sentit, és un factor irritant, un factor que interessa esborrar del mapa. També és un personatge més fàcil perquè està on està i la seua vinculació al CESID. És més fàcil també d'atacar.

Ha dit que té 48 cintes del CESID i que les difondrà. S'hauria de denunciar el conjunt de l'activitat de l'espionatge, no només el públic. S'ha difòs més el públic perquè ven més i és un tema de propaganda política contra el Govern. Res més lluny de mi que defensar el Govern. La trama m'interessa per a saber en quin tipus de relacions polítiques ens mourem a Espanya. Però cal denunciar el conjunt de l'activitat de l'espionatge. Conde i De la Rosa han tingut una informació impressionant dels seus rivals en els bancs. La denúncia ha de ser completa. A més, hi ha hagut un transvasament entre els serveis públics i privats. Ahir, una persona molt informada em deia que tenen informació molt concreta que fins i tot les empreses de seguretat que venien a Conde i De la Rosa aportaven al CESID una còpia d'aquesta informació. Em sembla greu que el CESID haja contribuït amb els serveis privats a crear un mercat. I en aquest mercat han entrat fins i tot els mitjans de comunicació. Però també el polític que ha d'anar al Parlament per a fer una exposició brillant sobre un escàndol polític. Passen per l'agència, pregunten què els pot oferir, si una bona primícia, un bon document, una foto... És impressionant i és real. Jo ho he vist. La política corre per la claveguera.

—Es cert que l'assumpte dels Albertos el va destapar Conde?

—És un tema molt important, perquè en aquell moment es ventilen moltes coses. És el moment de la baralla entre De la Rosa i Conde, que sembla que Conde farà xantatge a De la Rosa pel tema de Garriga Nogués. De la Rosa encarrega un dossier i el proporciona als Albertos, que eren socis en el Banc Central, i esclata una lluita tremendament acarnissada entre Conde i els Albertos. Conde vol trencar Cartera Central per a poder fer la fusió amb el Banc Central sense els Albertos, i es destapen aquelles famoses fotos de Marta Chávarri amb Alberto Cortina, que contribueixen a destruir el matrimoni entre Cortina i Esther Koplowitz. Jo no em crec totes les històries, però quan Cortina diu que ell no s'hauria divorciat mai si no haguera estat per la situació creada, pense que té part de raó. Es crea una situació social tremenda, i quan es publiquen aquelles fotos de Marta Chávarri amb aquelles bragues transparents, els colpegen per a tirar-los del Banc Central. En aquell moment Jacques Hachuel i De la Rosa tenen companyies que lloguen avions i obtenen informació de les persones que viatgen. S'han utilitzat una quantitat de mitjans infernals. I sobretot, s'ha descompost el sistema de relacions empresarials, personals i polítiques en Espanya. Hi ha una degeneració en què participen tots: policies, agents secrets, empresaris... i també periodistes. Els periodistes tenen una posició còmoda. S'equivoquen i diuen que la font els ha manipulat.

Miquel Alberola